

Nazivi ribarskih brodova i čamaca

»Jugoregistar« — Split u suradnji s »Jadrانبrodom« (komisija za standardizaciju), Jugoslavenskim leksigrafskim zavodom, Jadranskim institutom JAZU i Institutom JRM, Ustanovom »PLOVPUT« i Pomorsko-nautičkim odjelom, (Komisija za pomorsku terminologiju) — Split, kao i Odjelom za pomorsku književnost i jezik Društva za proučavanje i unapređenje pomorstva Jugoslavije, pomorskim školama, fakultetima, institutima i dr., pokrenuli su široku akciju za utvrđivanje naših pravih naziva u oblasti terminologije u pomorstvu — brodarstvu, brodogradnji i brodstrojarstvu, u usporedbi s odgovarajućim engleskim i talijanskim nazivima, a po mogućnosti i na ostalim svjetskim pomorskim jezicima naziva za brodsku konstrukciju, opremu i strojeve na brodu i čamcu, vezane za manevriranje i rad na takvim plovnim objektima.

Ova akcija oko utvrđivanja našeg novog stručnog naziva brodova i čamaca svih vrsta, tipova, veličina i kategorija i uz suradnju stručnjaka — praktičara brogarskih i ribarskih poduzeća, te brodogradilišta trajat će više godina, a sufinancirat će je, pored »Jugoregistra« kao glavnog nosioca ovog zamašnog posla, »Jadrانبrod« i ostala pomorska i ribarska privreda, kao i Republički savjet za naučni rad SR Hrvatske.

Jedan od prvih popisa naziva za brodove na našoj obali potječe još s kraja XVII stoljeća iz pera poznatog senjskog književnika Pavla R. Vitezovića kada je, između ostalog, napisao i veliki latinsko-hrvatski riječnik naziva za brodove i vjetrove (navium et ventorum nomina). Ovo naše prvo značajnije djelo o terminologiji brodovlja poslužilo je kao bogata osnova i mnogim kasnijim piscima koji su obrađivali ovu materiju. Jedan od istaknutijih prvih takvih pisaca bio je B. Babić sa djelima »Morski rječnik hrvatskosrpski upoređen s italijanskim jezikom (Trst, 1870.), »Nazivlje korita i jedrilja« (Kraljevica, 1887) i dr., a zatim R. Crnić (Pomorski rječnik, Zagreb, 1922), P. Skok »Od koga naučiše jadranski Jugoslaveni ... ribarstvo« (Jadr. straža, X, br. 5—12/1932, XI, br. 4—6/1933), M. Hraste, B. Jurišić, M. Deanović »... ribarski nazivi romanskog porijekla ...« (Anali Hist. inst. JAZU, 1954, Dubrovnik), »Stratifikacija naših ... ribarskih naziva po njihovom porijeklu« (Pom. zbornik, 4, 1966), V. Vinja »Otkud našem narodu imena riba ... (Morsko ribarstvo, br. 9/57), B. Finka, M. Moguš i dr. Na ovim djelima sastavljena je i rukopisna građa kap. T. Dabinovića i M. Kurtinića o pomorskoj terminologiji, protkana suvremenom praksom, koja će korisno poslužiti i za izrad uovog djela. Pored toga, izrađen je i pregled do sada kod nas prve objavljene pomorske bibliografije sa preko 480 jedinica — članaka, stručnih i naučnih radova u djelu A. Botrić i S. Vučković »Materijal za jadransku bibliografiju« (Split, 1972, izd. Hidrogr. godišnjaka 1970, str. 23). Ovo djelo iako nije potpuno, između ostalog, obuhvaća 71 rad iz pomorske terminologije, 86 iz toponomastike i 32 iz oceanografije, te je kao takvo bogati izvor za izradu ovog pomorskog rječnika.

Rad na našoj prvoj sistematskoj pomorskoj terminologiji, — pored »Brodске nomenklature« (izd. »Jugoregistra«, 1951, Split, str. 254), D. Morović, »Prilog bibliografiji jadranskog ribarstva« (izd. Inst. za oceanografiju i ribarstvo Split, 1950, str. 142) i dr. — u vezi naziva brodova, čamaca i drugih plovnih i plutajućih objekata obuhvaćat će i takve nazive ribarskih brodova i ribarskih čamaca prema njihovoj veličini, vrsti i namjeni. Već su djelomično i prihvaćeni nazivi kao istraživački brod, oceanografski istraživački brod, motriteljski brod koji je opremljen za vršenje određenih promatranja za potrebe ribarstva i dr., a od naziva brodova i čamaca za izobrazbu ribarskih brodova usvojen je naziv »školska ribarica«. Kako je ovaj posao vrlo precizan, jer iziskuje upoređivanje odgovarajućih naziva i u jezicima vodećih pomorskih i ribarskih zemalja, to se nastoji i utvrditi što kraći naš naziv za određeni brod ili čamac, a iznimno se prihvaća i njegov duži, opisni dio. Tako su uz priložene nazive dati i opisi tih naziva, koji će korisno poslužiti pri usvajanju konačnih što adekvatnih naziva. Ovdje iznosimo 60 naziva s opisima, i to:

- 34 za brodove namijenjene ribolovu,
- 10 za ribarske brodove, brodove za preradu ribe i njeno smrzavanje, te za opskrbu takvih brodova i čamaca,
- 6 za brodove za prijevoz ribe,
- 5 za brodove u istraživačke svrhe ribolova,
- 1 za ribarski školski brod,
- 1 za ribarski kontrolni brod i
- 3 za čamce namijenjene lovu ribe i drugih morskih životinja.

PRIJEDLOG NAZIVA RIBARSKIH BRODOVA I ČAMACA S NJIHOVIM OPISOM¹

Brod za biološka istraživanja

Istraživački brod namijenjen, opremljen i uređen za biološka istraživanja mora.

Engl. Biological exploration ship

Njem. Biologieforschungsschiff

Istraživački brod za više svrha

Istraživački brod opremljen i uređen za više raznovrsnih specijalnih istraživanja mora (npr. biološka i geološka, geološka i oceanografska itd.)

Engl. Exploration ship for multiple purposes

Njem. Mehrzweckforschungsschiff

Oceanografski istraživački brod

Istraživački brod takve veličine i plovidbenih sposobnosti, da može vršiti istraživačke radove na oceanima. Opremljen je oceanografskim mjernim aparatima i odgovarajućim laboratorijem, a stambene prostorije omogućuju smještaj »team«-a naučenjaka.

Engl. Oceanographic ship

Njem. Ozeanografieforschungsschiff

Istraživački brod za ribolov

Brod namijenjen i opremljen za vršenje ispitivanja radi unapređenja komercijalnog ribolova (proučavanje kretanja jata riba, ispitivanje novih metoda i sredstava za ribolov itd.). Veličina i tip prema specijalnoj namjeni.

Engl.: Fishery exploration ship

Njem.: Fischereiforschungsschiff

Ribarski školski brod

Školski brod koji služi za nastavu u školama za pomorsko ribarstvo. Veličina i tip broda prema nastavnom planu škole.

Engl.: Fishery training ship

Njem.: Fischereischulschiff

Brod za ribarsku stražu

Manji relativno brzi brod, koji u službi nadležnog organa uprave vrši kontrolu nad ribolovom u teritorijalnim vodama određene države. Kontrola se uglavnom odnosi na strane ribarske brodove dok love gdje im nije dozvoljeno, na domaće ribarske brodove radi eventualnog ograničenja područja ili sezone ribolova, na vrst riba za ulov i način ribolova. Mogu biti i naoružani lakim artiljerijskim oružjem.

Engl.: Fisheries protector vessel

Njem.: Fischereischutzschiff

Hidrografski brod

Brodovi opremljeni za vršenje hidrografske i naučičke istraživanja u obalnim i otvorenim morima. Veličina im je prema namjeni.

Engl.: Surveying vessel (Hydrographic ship)

Njem.: Vermessungsfahrzeug (Peilboot)

Brod za potrebe ribarstva

Svaki brod koji se koristi u pomorskom privrednom ribarstvu (za ulov riba, za preradu riba, za prijevoz ulova itd.)

Engl.: Sea-fishing service vessel, Vessel for fishing purposes

Njem.: Fischereifahrzeug

Ribarski brod, brod za ribolov

Prema definicijama u Međunarodnoj konvenciji SOLAS 1960. LOAD LINES 1966, ribarski brod je svaki brod koji se koristi za lov riba, kitova, morževa, tuljana i drugih morskih živih bića.

Engl.: Fishing vessel (catcher)

Njem.: Fangboot (Fangschiff)

Brod za vadenje kamenica, brod za vadenje školjaka

U nekim krajevima postoje naročiti tipovi brodova koji služe za vadenje kamenica npr. kanu (canoe) na je-dra u Chesapeake Bay, duljine oko 8 m, s dva jarbola; skina (shonner) na istočnoj obali USA, duljine 12—15 m.

Engl.: Oyster tonging boat; Oyster dredging boat

Njem.: Austernfänger

Ribarski brod za lov sledjeva (haringa)

Ribarski brod (motorni) s jednim propelerom, sličan malom kočaru, s tom razlikom da umjesto jakog kočarskog vitla (na kočaru) ima (za povlačenje mreže na brod) na pramcu motovilo. Mreža plivarica postavlja se nešto ispod površine mora, gore obješena na plutačama (plovkama), a na donjem kraju opterećena olovom, tako da stoji približno okomito u moru.

Dimenzije tipičnog broda ove vrste su: duljina između okomica 24 m, širina 5,5 m, visina 2,9 m, gaz na pramcu 1,6 m, gaz na krmu 3,5 m, istisnina 185 t. Snaga motora 215 KS.

Engl.: Herring drifter

Njem.: Heringsfänger

Ribarski brod za lov morskih rakova

Ne postoji jedinstveni tip broda jer su veličina i tip ovisni o vrsti rakova i mjestu gdje se love.

Engl.: Crab boat

Njem.: Krebsfänger

Ribarski brod za lov malih morskih rakova, za lov kozica

Lov malih morskih rakova specijalnim brodovima naročito je proširen u Meksičkom zaljevu i u obalnim morima južnoatlantskih država. U Meksičkom zaljevu upotrebljavaju se mali motorni brodovi, kočari, a nešto veći takvi brodovi u nezaštićenim obalnim vodama Atlantika. Na prvim vrši se rukovanje kočarskom mrežom ručnim vitlom, a na drugima pomoću mehaničkog vitla i jarbola sa samaricom.

Ovi brodovi, tipa malog kočara, imaju razne dimenzije: duljina 12—20 m, širina 3,5—5,5 m, gaz 0,9—1,8 m. Snaga porivnog motora 50—170 KS.

U zaljevu San Francisco također se love račići brodovima tipa kineske džunke, duljine oko 15, a širine oko 3,6 m.

Engl.: Shrimper (or shrimp boat, or Shrimp trawler)

Njem.: Garnelenfänger

Ribarski brod za lovljenje jastoga

Za lov jastoga ne postoji specijalan brod, te se može upotrebljavati svaki prigodan brod, prema području gdje se jastozi love. Nisu potrebni nikakvi specijalni uređaji ili oprema, jer se lov obavlja polaganjem vrša na dnu mora. Vrše se polažu ili pojedinačno, svaka vrša ima zasebno uže s plutačom (plovkom) na kraju ili je nekoliko (8—10 komada) vrša povezano užetima na razmaku od približno 8 m.

Naziv broda se ne odnosi na tip, nego samo na njegovu povremenu upotrebu.

Engl.: Lobster boat

Njem.: Hummerfänger

Ribarski brod za lov prugova, za lov hlapova

Ne postoje specijalni brodovi niti brodski uređaji za lov hlapova, te se može koristiti svaki, za ribolov prigodan, brod odgovarajuće veličine. Prema tome, naziv se ne odnosi na tip broda, nego na njegovu upotrebu.

Engl.: Spring-lobster boat

Njem.: Langustenfänger

Ribarski brod za lov plosnatica

Kočar namijenjen za lov plosnatica. Tip i veličina prema području ribolova.

Engl.: Flat fish fishing vessel

Njem.: Plattfischfänger

Ribarski brod za lov rakovica

Općeniti naziv za ribarski brod koji se upotrebljava za lov jastoga, rakovica itd.

Engl.: Crabber

Njem.: Krabbenfänger

Ribarski brod za lov srdela

Brod namijenjen i opremljen za lov srdela. Veličina i tip broda prema području ribolova.

Engl.: Sardine fishing boat

Njem.: Sardinenfänger

Ribarski brod za lov baltičkih sledjeva (haringa)

U Baltičkom moru lovi se vrst malih sledjeva, koji se prodaju uglavnom sušeni u dimu pod nazivom »Bückling«.

Engl.: Baltic herring drifter

Njem.: Strömlingsfänger

Ribarski brod »tunolovac«

Općeniti naziv za razne tipove brodova koji se upotrebljavaju za lov tuna, bilo kojim načinom.

Engl.: Tuna boat

Njem.: Thunfischfänger

Kliper tunolovac

Tipični brodovi ove vrste su porijeklom iz Kalifornije, te se upotrebljavaju za lov tuna na zapadnoj obali Sjeverne Amerike i južno od Galapagos otočja i obale Ekvadora.

Dimenzije variraju: duljina od 20—45 m, širine od 5,4—9 m, a maksimalna visina trupa iznosi 6 m. Porivni stroj je diesel-motor 115—800 KS.

Lov se obavlja udicama, te za meku (ešku) služe srdela, koje se održavaju žive u tankovima (na krmenoj palubi) kroz koje stalno cirkulira morska voda. Veći brodovi imaju rashladni uređaj za hlađenje skladišta ulova.

Engl.: Tuna clipper

Njem.: Thunfischclipper

Ribarski brod (ili čamac) udičar

Svaki ribarski brod (ili čamac) koji se koristi za lov riba udicom. Ovim nazivom se ne označuje naročiti tip broda (bilo po gradnji ili po vrsti jedara).

Engl.: Hooker (Liner)

Njem.: Angelfahrzeug

Ribarski brod ili čamac za ribolov pomoću svjetla

Brod opremljen jakom svjetiljkom, postavljenom tako da osvjetljava more. Lovi se noću, (ostima ili se riba svjetlom mami u mrežu).

Engl.: Lighting fishing boat

Njem.: Lichtfischereifahrzeug

Ribarski brod za lov mrežom plivaricom

a) Općenito ribarski brodovi koji se upotrebljavaju za lov riba koje se nađu u jatima blizu površine mora (npr. srdela ili lososa). Mreže su im dugačke i uske, više okomito u vodi, jer im je gornji kraj opskrbljen plutačama (plovkama), a donji opterećen olovom ili željeznim privjescima tzv. mreža plivarica.

Većina ovih brodova je od drva sa diesel-motornim porivnim uređajem. Tipične veličine: duljina (preko svega) 10—16 m, širina 4,5—6,7 m, gaz 1,7—3,4 m.

Engl.: Seiner

Njem.: Seiner (Wadenfischer)

b) Općenita naznaka za više raznovrsnih brodova (prema području plovidbe) koji se upotrebljavaju za ribolov mrežama plivaricama. Veličina do približno 26 m (duljine preko svega). Porivni stroj je diesel-motor.

Engl.: Seiner (Seine boat)

Njem.: Ringwadenfischereifahrzeug

Ribarski brod za polaganje parangala

Naziv za brodove raznih veličina i tipova koji se upotrebljavaju za ribolov pomoću parangala (duga udica, na kojoj su na razmacima pričvršćene kratke uzice s udicama na krajevima). Parangal se polaže na dnu mora, krajevi se označe plutačama (plovkama), te se nakon određenog vremena parangal diže na brod, gdje se ulov sortira.

Engl.: Great lines fishing vessel (Great liningboat)

Njem.: Langleinenfischereifahrzeug

Ribarski brod kočar

Brod građen, opremljen i namijenjen za ribolov mrežom kočom (vrećasta mreža koja se povlači — tegli — po dnu mora). Upotrebljava se za lov dubinskih riba, rakova itd. Moderni kočari imaju diesel-motorni pogon, brzine u slobodnoj vožnji 8—12 čv., a pri kočarenju od 2—5 čv. Veličine su različite, prema predviđenom području ribolova; duljina varira od 20—75 m. Skok palube na pramcu je relativno velik, naročito na manjim brodovima da bi se spriječilo prekomjerno preliivanje mora na pramčanoj palubi. Dok su nekadašnji kočari na jedra lovili obično do dubine mora od oko 35 m, motorni kočari često

love na dubinama deset puta većim, a najveći i na dubinama od oko 900 m.

Engl.: Trawler

Njem.: Schleppnetzfischereifahrzeug (Trawler)

Ribarski brod za lov ribe elektrificiranim povlačnim mrežama

Brod opremljen posebnim uređajem tako da se impuls generatora prenosi kabelom na dvije elektrode na povlačnoj mreži, te se uspostavlja električno polje između tih dviju elektroda. Pri određenim impulsima i frekvencijama koje treba podešavati prema veličini ribe, ribe ne ugibaju, ali se narkotiziraju. Rezultati su pokazali da se ulov ribe ovim uređajem povećava za oko 30%. Riba se može na taj način loviti na dubini do 700 m.

Engl.: Electro fishing vessel

Njem.: Elektrofischereifahrzeug

Ribarski brod s rashladnim postrojenjem, brod hladnjača

Ribarski brod koji ima rashladno postrojenje za hlađenje izoliranog skladišta za ulov. Ulov se u zamrznutom stanju transportira.

Engl.: Fishing vessel with refrigerating plant

Njem.: Fanggefrierschiff

Ribarski brod kočar sa skladištem koje se hladi ledom, kočar hladnjača

Ribarski brod s toplinski izoliranim skladištem, u kojem se ulov čuva u ledu. Ispred skladišta za ulov nalazi se izolirano spremište za led u zdrobljenom stanju (ice room).

Engl.: Trawler for chilled fish (with ice room)

Njem.: Frosttrawler

Brod za preradu ribarskog ulova, brod za preradu ribe

Općeniti naziv za brodove raznih tipova i veličina, koji su građeni i opremljeni odgovarajućim uređajima za samostalnu industrijsku preradu ribe ribarskih brodova u prodajne proizvode (hrana za stoku, perad i svinje, riblje ulje, limene konzerve itd.). Veličina varira prema vrsti ulova, koji se preraduje i prema uređaju za određenu preradu. Najveći brodovi ove vrsti su oni na kojima se proizvodi ulje od kitova, te im je tonaža oko 20.000 brt.

Engl.: Factory ship

Njem.: Verarbeitungsschiff

Kuter

Jedrenjak s jednim jarbolom, duljine na vodnoj liniji do 20 m. Tim imenom naziva se i čamac na vesla s jedrom (po 2 veslača na jednoj klupi), duljine 5—10 m. Koristi se za ribolov u zaštićenim morima.

Engl.: Cutter

Njem.: Kutter (Fischkuter)

Loger

Ribarski brod za lov udicama i povlačnim mrežama. Opremljen s dva jarbola s jedrima. Duljina 22—30 m, širina 5—6 m (posada 10—14 osoba). Najviše se upotrebljava za ribolov u Nizozemskoj i Njemačkoj.

Engl.: Logger

Njem.: Logger (Fischlogger)

Kočar za otvoreno more

Ribarski brod tipa kočar, čija je veličina i plovidbena sposobnost pogona prilagođena za ribolov na otvorenom moru.

Engl.: Sea-going (Ocean-going) trawler

Njem.: Hecklogger

Ribarski brod za lov »po krmi«

Svaki ribarski brod opremljen tako da se lov vrši preko krme.

Engl.: Stern fishing vessel

Njem.: Heckfänger

Kuter za lov »po krmi«

Ribarski brod tipa kuter, podešen i opremljen za lov preko krme.

Engl.: Stern fishing cutter

Njem.: Heckkutter

Loger za lov »po krmi«

Ribarski brod tipa loger, podešen i opremljen za lov preko krme.

Engl.: Stern fishing logger

Njem.: Hocklogger.

Kočar za lov »po krmi«, krmeni kočar

Ribarski brod tipa kočar, podešen i opremljen za lov preko krme.

Engl.: Stern fishing trawler

Njem.: Hecktrawler

Ribarski brod za lov »po boku«

Svaki ribarski brod opremljen tako da se lov vrši preko boka.

Engl.: Side fishing vessel

Njem.: Seitenfänger

Kočar za lov »po boku«, bočni kočar

Ribarski brod tipa kočar, opremljen tako da se lov vrši preko broka.

Engl.: Side fishing trawler

Njem.: Seitentrawler

Brod dobavljač ulova

Ribarski brod koji ulov ne dovozi do luke tržišta nego se predaje naročito opremljenim brodovima za preradu ili transportnim brodovima (prijevoznicima)

Engl.: Fishing catch supply ship

Njem.: Zubringerschiff

Dobavljački ribarski brod za lov mrežom plivaričom

Brod dobavljač ulova koji se ulovi mrežom plivaričom.

Engl.: Seiner-catch supply ship

Njem.: Zubringerseiner

Kočar — dobavljač

Brod tipa kočar, koji dobavlja ulov brodovima za preradu ili za transport do luke tržišta.

Engl.: Trawler-catch supply ship

Njem.: Zubringertrawler

Ribarski pomoćni brod

Brod koji služi svrsi privrednog ribarstva, ali se ne koristi izravno za lov (npr. brod radionica, brod za traženje jata riba itd.)

Engl.: Fishery auxiliary vessel

Njem.: Fischereihilfsschiff

Brod radionica za ribarstvo

Brod koji je opremljen kao radionica naročite namjene za vršenje poravaka na ribarskim brodovima u plovnom stanju, te na njihovoj opremi. Prati grupu ribarskih brodova na udaljena područja ribolova.

Engl.: Fishery workshop vessel

Njem.: Fischereiwerkstattschiff

Brod za otkrivanje jata riba

Brod u sastavu grupe ribarskih brodova, opremljen uređajima za otkrivanje jata riba, te uređajem za obavještanje brodova za ribolov.

Engl.: Fish search vessel

Njem.: Suchschiff (Fischereisuchschiff)

Brod za prijevoz ribe (prijevoznik)

Brod građen i upotrebljavan za prikupljanje ulova ribarskih brodova i prevažanje tog ulova do luke istovara. S brodova ribolovaca dnevno se izvještava putem radija osoblju broda za prijevoz ribe, područje lova. Za prijevoz ulova od brodova lovaca do prijevoznika služe mali čamci, duljine oko 5,5 m.

Engl.: Fish carrier

Njem.: Transportschiff

Brod za prijevoz i preradu ribe

Brod za kombiniranu namjenu: za prijevoz i za preradu ulova.

Engl.: Fish carrier and factory vessel

Njem.: Transportverarbeitungsschiff

Ribarski brod matica

Brod za kombiniranu namjenu: za opskrbljivanje ribarskih brodova zalihama potrebnim za vrijeme ribolova, te za prijevoz ribe do luke iskrcaja.

Engl.: Fishery mother ship and carrier

Njem.: Transportversorgungsschiff

Brod za prijevoz ribe s rashladnim postrojenjem — brod hladnjača

Brod za prijevoz ribe, koji ima rashladno postrojenje za hlađenje izoliranog skladišta koji se zamrzava i u zamrznutom stanju prevozi do luke istovara.

Engl.: Fish carrier with refrigerating plan

Njem.: Transportgefrierschiff

Ribarski brod za lov i za preradu ribe

Brod opremljen uređajem za ribolov i uređajem za preradu ulova. Prerada je ograničena (npr. na proizvodnju bakalarovog ulja), tj. vrši se samo takva prerada koja ne iziskuje veće uređaje i znatniji broj specijalnih radnika. Za komplicirane prerade postoje specijalni takvi brodovi.

Engl.: Fishing catcher and factory vessel

Njem.: Fangsverarbeitungsschiff

Kočar za preradu ribe

Brod tipa kočar uređen i opremljen za preradu ribe.

Engl.: Trawler-factory ship

Njem.: Fabriktrawler

Brod za zamrzavanje ribe

Brod opremljen uređajem i skladištima za preradu ribe u zamrznuto stanje. Veličina i tip broda ovise o bližoj namjeni.

Engl.: Fishery catch freezer vessel

Njem.: Gefrierverarbeitungsschiff

Opkrbljivač ribarskih brodova, (matični brod)

Brod koji služi za opkrbljivanje ribarskih brodova na mjestima ribolova, zalihama potrebnim za produženje ribolova tj. za obnovu potrošenih zalih da se brodovi ne moraju vraćati po njih u luku opkrbljivanja i prekidati ribolov. Po potrebi ovi brodovi služe i za druge usluge ribarskim brodovima.

Engl.: Supply ship (Mother ship)

Njem.: Versorgungsschiff (Fischereimutterschiff)

Brod za preradu ribe i za opskrbu ribarskih brodova

Brod građen i opremljen za kombiniranu namjenu tj. za preradu ribe i za opskrbu ribarskih brodova.

Engl.: Factory and supply ship

Njem.: Verarbeitungsversorgungsschiff

Kitolovac

Poseban tip broda građen i opremljen za lov na kitove i za tegljenje ulovljenih kitova do broda za preradu (broda maticu). Duljine tipičnih brodova su 40—45 m, a brzine 14—17 čv. Trup je naročito čvrste konstrukcije, pojačan za plovību u predjelima leda. Zahtijevaju se dobra manevarska svojstva, naročito brzo zaokretanje i mali promjer kruga okretaja. Oprema za lov na kitove sastoji se od topa za gađanje harpunom, instaliranog na platformi na pramcu. Od platforme vodi mostić do zapovjedničkog mjesta. Na pramčanom jarbolu je izvidnički koš. Spremište užeta za harpune je grijano da bi se užeta zaštitila od zamrzavanja.

Moderni kitolovci opremljeni su radio-uređajem uglavnom za vezu s matičnim brodom (goniometrom, radarom itd.). Za momentalno ubijanje kitova služe danas električni aparati. Uhaćene i ubijene kitove (2—3 komada) kitolovac dotegle do broda za preradu (matičnog broda). Ubijeni kitovi se napuhavaju komprimiranim zrakom da ne bi potonuli. Desetak kitolovaca love za isti matični brod.

Engl.: Whale-catcher (Whaler)

Njem.: Walfänger

Brod za preradu kitova

Brod građen i opremljen za preradu kitova koje mu dotegle kitolovac, koji s njim suraduje. Tipični brod za preradu ima tonažu od 15.000 brt — 18.000 brt (nosivosti DWC oko 25.000 tona), te stambene prostorije za oko 300 osoba. Trup je građen s pojačanjem za plovību u predjelima leda. Brzina mu je oko 13,5 čv. Brod ima dvije palube, na gornjoj se vrši komadanje kitova, a donja paluba je »tvornička« paluba na kojoj su kotlovi (oko 20 kom.) za kuhanje ulja iz kitovog sala. Nakon pročišćavanja ulje se puni u jedan od (oko 60) tankova ispod donje palube. Ovi brodovi imaju usjek u krmu kroz koju vodi od mora do gornje palube jedna kosa klizna staza, po kojoj se izvlače dotegljeni ubijeni kitovi na gornju palubu na kojoj su za tu svrhu instalirana jaka vitla. Moderni brodovi ovog tipa imaju (na pramčanom dijelu) platformu s helikopterom koji pomaže kitolovcima za što uspješniji ulov. Na gornjoj palubi je položena privremena skidljiva drvena paluba debljine oko 100 mm, koja služi za zaštitu čelične palube od oštećenja prigodom sijećenja kitova. Nakon završene sezone lova, pri povratku kući, ova drvena zaštitna paluba se razbije i bací u more.

Brodovi za preradu kitova ujedno su i matični brodovi za grupu (obično od 10—12) kitolovaca, te ih opskrbljuju potrošnim zalihama.

Engl.: Whale factory ship (Whale-oil factory ship)

Njem.: Walfangmuttersschiff (Walkocherei)

Čamac za lov tuljana (foka)

Čamac (drveni) koji se koristi za lov tuljana je na jedro i vesla ili s motornim pogonom. Duljine oko 8 m, širine oko 3 m. Pramac je koso izbačen da se čamac može

nasukati na led odnosno lomiti slabija zaledivanja. Koblica je obložena željezom.

Engl.: Sealer

Njem.: Robbenfänger (Seehundfänger)

Pomoćni ribarski čamac

Lagani mali čamac na vesla, s plosnatim dnom, često korišten od ribara pri polaganju kočarske mreže (za po-dešavanje tegljačkog užeta za mrežu). Duljina čamca (naj-veća) oko 6 m. Obično se klupe skidaju da se može više čamaca slagati (na palubi broda) — jedan na drugog.

Engl.: Dory

Njem.: Doriboot

Ribarski brodić (čamac) sa bazenom za ribu

Ribarski brodić kojemu je srednji dio građen kao bazen za prijevoz žive ribe. Taj dio ima na dnu rupe za cirkulaciju morske vode. Trup je poprečnim pregradama podijeljen na 3 dijela, od kojih je zadnji dio spomenuti zdenac, njegov pokrov je upušten ispod visine palube i opskrbljen uskim grotlom za zdenac. Približne (tipske) dimenzije: duljina preko svega oko 11 m (na vodenoj liniji oko 10 m) širina oko 3,20 m, visina oko 1,8 m. U pramčanom dijelu je posada, a u krmenom je smješten motor. Opremljen je jednim jarbolom i pomoćnim jedrom.

Engl.: Well boat

Njem.: Bunnsschiff (Fischerboot).

S ciljem da i u ribarskoj terminologiji zaista dobijemo prave izraze, koji neće uvijek biti doslovni prijevodi stranih naziva, već koji će i odgovarati duhu našeg jezika, kao i izrazima koji su već kod nas usvojeni, to je potrebno da i u ovom Prijedlogu naziva Komisije izvršimo manje ili veće ispravke. Garanciju za to pruža nam osobito i Institut za jezik JAZU koji, pored dvaju odjela Društva za proučavanje i unapređenje pomorstva Jugoslavije, također treba aktivno uključiti u ovaj posao. Tako se predlaže naziv »Ribarski brod za lov hlapova« umjesto naziva Ribarski brod za lovljenje prugova, »Ribarski brod za lov plosnatica« umjesto Ribarski brod za lov švolja, »Ribarski brod za lov parangalima« umjesto Ribarski brod za polaganje parangala; »Ribarski brod-hladnjača«, Ribarski brod kočar - hladnjača, »Krmeni kočar«, »Bočni kočar« itd. Smatramo opravdanim da bi trebalo čak osnovati za ribarsku terminologiju i jednu podkomisiju od predstavnika znanstvenih instituta i ribarske privrede, koja bi u potpunosti i kvalitetno izvršila ovaj zadatak na »spašavanju našeg jezika«.

U cilju da nam konačno prihvaćeni nazivi ribarskih brodova i čamaca budu što pravilniji, daju se ovdje i njihovi odgovarajući nazivi u većim ribarskim zemljama na engleskom jeziku po tipovima brodova i čamaca, njihovoj veličini, vrsti i namjeni, te područjima ribolova:²
Catcher Type: Steam Whale C., Whale-C., etc.
Cutters Type: Fish C., German Fischkutter, Crab C., Inshore C., etc.

Clipper Type: Tuna Cl., Klipper, etc.

Dragger Type: U. S. D. Dr., Modern Canadian Dr., Atlantic Dr., Fisheries Dr., etc.

Drifters Type: Trawler-Dr., Steam Dr., etc.

Logger Type: German motorlogger, Cornish Lugger, Sardine Lugger, etc.

Trawler Type: Grand Banks, Artic, W. Coast Africa, U. S. E. Coast, Deep Sea Steam Tr., Steam Tr., Banks Tr., Motor Tr., Brixham Tr., etc.

Boats Type: Inshore Fishing B., Obsolete Sailing B., Breton Tunny B., etc.

Different Type: Bawley, Boier, Botter, Crabler, Deep-Seaketch, Dutch hoogaars, Fishing Craft, Fish Transport Ships, Oyster Smack, Pareja (Pair Fishing), Power, Sword Fischer, Tjalk, Tunny Yawl, Zulu, etc.

Za primjenu naših ribarsko-tehničkih izraza u praksi, a rukovodeći se i višestoljetnom tradicijom našeg ribarstva, od prvih statuta naših jadranskih gradova, potrebno je da Komisija stručnjaka uz najširu konzultaciju svih naših snaga obrati posebnu pažnju što pravilnijim nazivima ribarskih brodova i čamaca u skladu s njihovom sadašnjom i perspektivnom namjenom za ulov, prijevoz i preradu ribe.

Dr Lucijan KOS, Zagreb